KONFRONTAČNÍ POPIS KULTIVOVANÉ VÝSLOVNOSTI NIZOZEMŠTINY A ČEŠTINY Z POHLEDU ČESKÉHO MLUVČÍHO

MARTA KOSTELECKÁ

MASARYKOVA UNIVERZITA

KONFRONTAČNÍ POPIS KULTIVOVANÉ VÝSLOVNOSTI NIZOZEMŠTINY A ČEŠTINY Z POHLEDU ČESKÉHO MLUVČÍHO

MARTA KOSTELECKÁ

Masarykova univerzita
Brno 2019

Kniha je součástí projektu
Akademická gramatika nizozemštiny v češtině s číslem
OLOMOU(100)/MR/rv, OLOMOU(107)/MR/rv.
Projekt financovala Nizozemská jazyková unie
a vedla jej Katedra nederlandistiky na FF UP.

© 2019 Masarykova univerzita
ISBN 978-80-210-9513-7
ISBN 978-80-210-9512-0 (brožováno)

Obsah

Poděkování a věnování 7

1 ÚVOD **11**
1.1 Cíl knihy 11
1.2 Struktura knihy 12
1.3 Nizozemština jako vysokoškolský obor studia 14
1.4 Cíle a motivace vysokoškolských studentů nizozemštiny 14

2 PERSPEKTIVY A PODPORA NEDERLANDISTIKY **16**
2.1 Perspektivy studia nizozemštiny 16
2.2 Nederlandistika a Nizozemská jazyková unie 17

3 POSTAVENÍ NIZOZEMŠTINY MEZI GERMÁNSKÝMI JAZYKY **19**
3.1 Nizozemština, Nizozemí, nizozemská jazyková oblast 20
3.2 Nizozemština v systému germánských jazyků 21
3.3 Vznik a standardizace nizozemštiny 21
3.4 Příbuznost nizozemštiny a vybraných germánských jazyků 23
3.4.1 Nizozemština a fríština 23
3.4.2 Nizozemština a afrikánština 24
3.4.3 Nizozemština a němčina 24
3.4.4 Nizozemština a angličtina 25
3.5 Shrnutí 26

4 SOUČASNÁ SITUACE NIZOZEMŠTINY JAKO JAZYKA **27**
4.1 Standardní nizozemština? 31
4.2 Rozdíly mezi severní a jižní varietou kultivované výslovnosti 37
4.3 Výběr modelové výslovnostní variety pro české studenty nizozemštiny 41

5 ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA VE VÝUCE NIZOZEMŠTINY **44**
5.1 Cvičebnice výslovnosti nizozemštiny 47
5.2 Zásady transkripce 51

6 SROVNÁNÍ ARTIKULAČNÍCH BÁZÍ V NIZOZEMŠTINĚ A V ČEŠTINĚ **53**
6.1 Problematika artikulační báze 53
6.1.1 Artikulační báze – vymezení pojmu 54
6.1.2 Terminologie 56
6.1.3 Artikulace v češtině a v nizozemštině 57
6.1.4 Artikulační práce aktivních artikulátorů v nizozemštině a češtině 57
6.1.5 Artikulační práce aktivních artikulátorů na základě frekvencí hlásek 58

6.2 Vokalické zvuky 59
6.2.1 Frekvence artikulační báze u vokalismu v nizozemštině a v češtině 59
6.2.2 Artikulační práce rtů 61
6.2.3 Artikulační činnost jazyka 62
6.2.4 Artikulační využití dolní čelisti 63
6.2.5 Artikulační využití vela 63
6.2.6 Artikulace diftongů 64
6.3 Konsonantické zvuky 65
6.3.1 Frekvence artikulační báze u konsonantismu v nizozemštině a v češtině 65
6.3.2 Artikulační pozice jazyka 69
6.3.3 Velum 70

7 INVENTÁŘ VOKÁLŮ V ČEŠTINĚ A NIZOZEMŠTINĚ 73
7.1 Obecný úvod 73
7.2 Vokalický inventář češtiny – obecná charakteristika 74
7.2.1 Charakteristika monoftongů v češtině 74
7.2.2 Charakteristika diftongů v češtině 75
7.3 Vokalický inventář nizozemštiny – obecná charakteristika 76
7.3.1 Přízvuk v nizozemštině a jeho vliv na vokály 78
7.3.2 Problémy kvantity v nizozemštině 79
7.3.3 Charakteristika monoftongů v nizozemštině 79
7.3.4 Charakteristika diftongů v nizozemštině 80
7.4 Specifika nizozemského vokalického systému 83
7.4.1 Obligatorní rysy vokalického systému nizozemštiny 83
7.4.2 Fakultativní rysy vokalického systému v nizozemštině 85
7.5 Srovnání jednotlivých vokálů nizozemštiny a češtiny 86
7.5.1 Jednoduché vokály 87
7.5.1.1 Vokály shodné v češtině a v nizozemštině 88
7.5.1.2 Vokály s odlišnou realizací v nizozemštině a v češtině 89
7.5.1.3 Vokály, které jsou pouze v nizozemštině 93
7.5.2 Diftongy 95
7.5.2.1 Pravé diftongy v nizozemštině a v češtině 95
7.5.2.2 Nepravé diftongy v nizozemštině a v češtině 97
7.5.3 Výpůjčky ve zvukové stavbě nizozemštiny 98

8 INVENTÁŘ KONSONANTŮ V ČEŠTINĚ A V NIZOZEMŠTINĚ 99
8.1 Obecný úvod 99
8.2 Konsonantický inventář češtiny – obecná charakteristika 99
8.3 Konsonantický inventář nizozemštiny – obecná charakteristika 100
8.4 Specifika konsonantů a skupin konsonantů nizozemštiny a češtiny 102
8.4.1 Konsonanty shodné v češtině a v nizozemštině 102
8.4.2 Konsonanty s odlišnou realizací v nizozemštině a v češtině 102
8.4.2.1 Frikativy v nizozemštině a v češtině 103
8.4.3 Hlásky vznikající palatalizací 105
8.4.4 Nazály 107
8.4.5 Vibranty 108
8.4.6 Aproximanty 108
8.4.7 Laterální aproximanta 109

9 ZÁKONITOSTI SPOJOVÁNÍ HLÁSEK V ČEŠTINĚ A V NIZOZEMŠTINĚ 110
9.1 Asimilace znělosti v češtině a v nizozemštině 110
9.1.1 Regresivní asimilace znělosti 112
9.1.2 Progresivní asimilace znělosti u neznělé explozivy a znělé frikativy 112
9.1.3 Progresivní asimilace znělosti u neznělé frikativy a znělé frikativy 113
9.1.4 Progresivní asimilace znělosti u exploziv a frikativ na konci slov v kombinaci se znělou frikativou 114
9.2 Asimilace místa artikulace nosových konsonantů v češtině a v nizozemštině 115

10 ANALÝZA REALIZACE VOKÁLŮ A DIFTONGŮ ČESKÝMI MLUVČÍMI NIZOZEMŠTINY 116
10.1 Mluvčí, testovací materiál a metoda výzkumu 117
10.1.1 Mluvčí 117
10.1.2 Testovací materiál a metoda výzkumu 118
10.2 Cíle analýzy 119
10.3 Kritéria hodnocení realizace vokálů a diftongů českými mluvčími 121
10.4 Postup zpracování experimentálních dat 121
10.5 Analýza a hodnocení 122
10.5.1 Vokály s odlišnou realizací v nizozemštině: [i], [ɪ], [eː], [ɛ], [oː], [ɔ], [aː], [ɑ] 123
10.5.1.1 Hodnocení realizace vokálů s odlišnou realizací českými mluvčími 123
10.5.1.2 Shrnutí rozboru 126
10.5.2 Vokály vyskytující se pouze v nizozemštině: [y] [ʏ] [øː] [ə] 128
10.5.2.1 Hodnocení realizace vokálů vyskytujících se pouze v nizozemštině: [y] [ʏ] [øː] [ə] 128
10.5.2.2 Shrnutí rozboru 132
10.5.3 Diftongy [εi], [ɑu], [œy] 133
10.5.3.1 Hodnocení realizace diftongů [εi], [ɑu], [œy] 134
10.5.3.2 Shrnutí rozboru 136
10.6 Analýza nahrávek rodilými mluvčími 138
10.7 Závěr 141

11 ZÁVĚR 142

SAMENVATTING 144

SUMMARY 147

LITERATURA 149

PŘÍLOHY 160

Motto:

Simple phonetics. The science of speach. That´s my profession, also my hobby.

Henry Higgins in *My Fair Lady*

Poděkování a věnování

Tato kniha je upravenou verzí mojí stejnojmenné disertační práce, obhájené na podzim roku 2016 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Tato kniha zohledňuje připomínky a doplnění oponentů a konzultantů mé práce.

Ráda bych poděkovala několika lidem, kteří mi při psaní disertační práce velmi pomohli. Paní profesorce Marii Krčmové, která byla mou školitelkou a podpořila mě v náročných chvílích psaní práce.

Můj dík patří také profesoru Wilkenu Engelbrechtovi, který byl a je mým učitelem, profesoru Yvesu T´Sjoenovi, díky jehož pozvání a podpoře jsem mohla na Univerzitě v Gentu sepsat část práce o artikulační bázi nizozemštiny a kapitolu týkající se současné situace jazyka.

Děkuji také svým kolegům dr. Aleši Bičanovi a dr. Václavu Hrůzovi za technickou pomoc a fonetické rady a svojí kolegyni a kamarádce Sofie Royeaerd za kritické připomínky k nizozemským verzím jednotlivých kapitol a za mnohé další. Děkuji také dr. Daně Spěvákové za pomoc a podporu a přátelství.

A v neposlední řadě můj dík patří mé rodině: mojí mamince, mému tatínkovi, mému manželovi Filipovi, synu Alanovi a dceři Magdaleně. S vděčností a láskou jim tuto knihu připisuji.

Marta Kostelecká, 29. listopadu 2019

Předmluva

My nederlandisté máme takový úděl. Když řekneme, že studujeme *nizozemštinu,* slyšíme často tři reakce. Buď, že to je takové to *chrochtání* a abychom tazateli tedy *něco zachrochtali*, nebo padne otázka, „co se s tím dá dělat“, anebo se nás lidé ptají, co je to nizozemština a jestli myslíme *holandštinu,* nebo tu *vlámštinu* a jaký je mezi tím rozdíl.

V této knize dávám odpovědi na všechny tyto otázky. Vysvětluji, že nizozemština je jazykem libozvučným a že ona znělá velární frikativa zdaleka není nejprominentnější hláskou krásného nizozemského jazyka, byť je zvukem velmi nápadným. O tomto pojednávám v kapitole o artikulačních bázích, kde mimo jiné zkoumám, jaké hlásky jsou v nizozemštině nejfrekventovanější.

Co se dá s nizozemštinou či holandštinou dělat? I o tom píši v této knize, mimo jiné v kapitole o motivaci studenů nizozemštiny a o perspektivách studia tohoto malého jazyka, který má ale dobré pracovní uplatnění. Nizozemština jako vysokoškolský obor bude v příštím roce stoletá a i to, dle mého názoru, svědčí o kvalitách tohoto germánského jazyka.

A jak se jazyk nazývá správně? Terminologii vymezuji v úvodu této knihy.

Kniha se věnuje především zvukové stavbě nizozemštiny na pozadí češtiny. Zvuková stavba nizozemštiny a její zákonitosti se staly mým hlavním badatelským zájmem a nepřestávají mě fascinovat. Proč se třeba Nizozemec směje, když Čech řekne: [ɪgˈbəŋjə niːʊə bˈiːrmɑn]. Ano, chtěl říct, že je ´novým sousedem´, ale namísto jako [bˈyːrman] se představil jako ´nový pivař´. Anebo proč Čech chybně vyslovuje [ɪk ˈlɑustər] ´poslouchám´ namísto [ɪk ˈlœystər]. Také proč třeba zní hláska [r] televizního a rozhlasového redaktora Martina Šimka, žijícího dlouhou dobu v Nizozemsku a ovládajícího nizozemštinu na výborné úrovni, pro Nizozemce někdy jako kulometná palba. A také proč hýbe ústy jinak než nizozemský redaktor. Dlouho jsem si také říkala, proč, když řeknu [igˈziː ət], ´vidím to´, okamžitě následuje otázka [waːr kɔmjə vənˈdaːn] čili ´odkud jsi´?

Jazyk má své zákonitosti, jazykem především mluvíme, a to, jak mluvíme, respektive jak vyslovujeme, o nás mnohé vypovídá. Zároveň se jazykem především potřebujeme dorozumět, a to tak, aby posluchač třeba z Utrechtu po chvíli rozhovoru nemusel vynakládat velké úsilí, aby nám vůbec rozuměl. Je nutné, aby hlásky, které tvoříme, nebyly příliš vzdálené od těch nizozemských. Mohlo by se nám totiž stát, že řekneme něco jiného, než jsme chtěli říct, a je také nutné, aby byl celek slabik a slov vhodně spojován. Výsledek nemusí být úplně dokonalý, ale srozumitelnost je na prvním místě.

Nizozemština je v České republice zavedeným oborem studia na vysokých školách. Vzhledem k tomu, že čeští vysokoškolští studenti nizozemštiny vesměs začínají s nulovou praktickou znalostí jazyka, je třeba, aby si osvojili i jeho kultivovanou výslovnost na dobrém teoretickém základě a znalosti zvukové stavby mateřského a cizího jazyka. Kontrastivní přístup napomáhá předejít výslovnostním interferencím a mluvčí si lépe uvědomí fonetické odlišnosti jazyka nizozemského a své mateřštiny.

A i proto jsem se rozhodla, že se zaměřím na to, v čem se nizozemská a česká zvuková stránka od sebe liší, co je třeba naučit se už v prvních lekcích a co později a jak při osvojování postupovat. Mým konečným cílem je vytvořit cvičebnici výslovnosti pro české mluvčí tak, aby si správně osvojili hláskový systém nizozemštiny ve srovnání s češtinou, zvládli zákonitosti spojování hlásek a zautomatizovali si správné artikulační pohyby, které jim usnadní komunikaci v nizozemštině; současně si musejí nutně osvojit také správný přízvuk a intonaci. První fází k jeho uskutečnění je komparace výslovnosti, jíž je věnována tato kniha.

1 ÚVOD

Předkládaná kniha vznikla doplněním a upravením stejnojmenné disertační práce. Především byla vytvořena nová kapitola Analýza realizace nizozemských vokálů a diftongů českými mluvčími. Stylizačně byly upraveny kapitoly 6, 7, 8, 9, věnované problematice artikulačních bází v nizozemštině a češtině, popisu inventář vokálů a konsonantů ve zkoumaných jazycích a zákonitostem spojování hlásek v češtině a nizozemštině, které tvoří jádro této knihy. Kapitoly týkající se postavení nederlandistiky v České republice byly vypuštěny, protože jsou součástí publikace *Mosty blízké i vzdálené, Století Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky* (Masarykova univerzita, 2019), vydané kolektivem autorů v edici MUNI 100. Upraveny a doplněny jsou zde rovněž kapitoly týkající se zařazení nizozemštiny mezi germánské jazyky a kapitola věnovaná současné situaci nizozemštiny a výběru jazykové normy (kapitoly 2, 3, 4).

Nizozemský jazyk patří mezi světové jazyky a ve středoevropském kontextu je mu v akademickém prostředí věnováno mnoho pozornosti. Její obecná znalost však není vysoká, což ukazuje i sám fakt nejednotnosti pojmenování tohoto jazyka v různých zdrojích a to i současných.

Jazyk, jemuž věnujeme pozornost, je nizozemština, často užívané názvy holandština nebo vlámština mají jen dílčí význam.

Často se mluví o holandštině, vlámštině a nizozemštině. Správným názvem pro jazyk, který je úředním jazykem v Nizozemsku, jedním ze tří úředních jazyků Belgii, a úředním jazykem v Surinamu, je nizozemština.

Výraz holandština se terminologicky vztahuje jen na nizozemštinu, kterou se hovoří v Nizozemsku. Holandština zahrnuje vlastně pouze dvě skupiny dialektů, jež se užívají v provinciích Severní a Jižní Holandsko. Někdy se také hovoří o severní nizozemštině, která se užívá v Nizozemsku a o jižní nizozemštině, užívané v Belgii, surinamské se v této knize nevěnujeme.

Ve 3. kapitole této knihy se budeme této problematice věnovat podrobněji, zde jen stručné terminologické vysvětlení na úvod.

1.1 Cíl knihy

Cílem této knihy je podat konfrontační popis kultivované výslovnosti nizozemštiny a češtiny na základě srovnání artikulačních bází nizozemštiny a češtiny, inventářů hlásek obou zkoumaných jazyků a zákonitostí jejich spojování. To může být podkladem pro vědomé osvojování nizozemské výslovnosti studenty.

V této knize hledám odpověď na následující výzkumné otázky:

1. Jak má vypadat kultivovaná výslovnost vysokoškolsky vzdělaného českého mluvčího nizozemštiny?
2. Kterou výslovnostní normu nizozemštiny je třeba zvolit pro české studenty?
3. Jaké jsou shody a odlišnosti mezi artikulační bází češtiny a severní a jižní nizozemštiny? Která varieta je na základě srovnání artikulační báze obou jazyků nejbližší českému mluvčímu?
4. Jak vypadají hláskové inventáře nizozemštiny a češtiny, jaké jsou mezi nimi shody a rozdíly? Jaké jsou zákonitosti spojování hlásek v nizozemštině a v češtině, jaké jsou mezi nimi shody a rozdíly?

Porovnáním hláskových inventářů češtiny a nizozemštiny stanovíme hlásky, které se vyslovují odlišně, a hlásky, které v češtině chybí. Předpokládáme, že hlavní rozdíly budou u vokálů a diftongů. Dále empiricky ověříme, zda vokály a diftongy, které se v češtině odlišují či chybí, jsou opravdu pro české mluvčí artikulačně obtížné.

Konečným cílem naší knihy je vytvořit teoretický základ pro cvičebnici výslovnosti kultivované nizozemštiny pro české studenty. Ta je zamýšlena pro české mluvčí od úrovně začátečníků až po pokročilé. V této knize soustřeďuji pozornost na jednotlivé hlásky a jejich základní seskupení. Tomu odpovídá i sled výkladů.

1.2 Struktura knihy

Kniha je rozdělena do jedenácti kapitol. V první kapitole definuji cíl této knihy a zamýšlím se nad postavením nizozemštiny jako vysokoškolského studijního oboru a na základě dotazníku, který jsem předložila studentům všech vysokých škol v České republice, kde je nizozemštinu možné studovat, shrnuji jejich motivaci a cíle studia nizozemštiny a jejich postoj ke zvukové stránce jazyka a pochopení její důležitosti.

Ve druhé kapitole shrnuji perspektivy studia nizozemštiny a stručně vysvětluji, jaká je nederlandistika jako obor. Není bez zajímavosti, že nederlandistika, která se řadí mezi „malé“ obory bude v našich zemích brzy slavit sto let své existence.

Ve třetí kapitole představuji nizozemštinu jako germánský jazyk a vymezuji ji vůči příbuzným jazykům. Nizozemština zde bude srovnána s fríštinou, afrikánštinou, němčinou a angličtinou. Zabývám se rovněž blíže nejednotností názvosloví pro nizozemštinu/holandštinu a vysvětluji další termíny s ní související.

Ve čtvrté kapitole se věnuji standardu současného nizozemského jazyka a problematice existence dvou jeho jazykových variet – severní a jižní nizozemštiny, jejich vzniku, historii, standardizaci a uplatnění. V této kapitole také

vybírám jazykový standard, který považuji za primární, a argumentuji proč. Rovněž zde definuji výslovnostní standard nizozemštiny a to, jaké nároky by z hlediska úrovně výslovnosti měly být kladeny cizince, který se chce stát kultivovaným mluvčím tohoto jazyka a jaké nároky by na výslovnost kultivovaného mluvčího nizozemštiny měly v tom případě být kladeny.

V páté kapitole se zabývám podílem zvukové stránky ve výuce nizozemštiny, a tím, jaký prostor by výuka výslovnosti měla optimálně mít, zvláště u jazyka, se kterým se studenti mnohdy poprvé setkají až na univerzitě a až v dospělosti. Rozebírám zde také dostupné české a nizozemské cvičebnice výslovnosti, resp. pasáže věnované výslovnosti v komplexnějších učebnicích a ukazuji jejich klady a zápory. V závěru kapitoly formuluji zásady fonetické transkripce užité pro tuto knihu.

V šesté kapitole srovnávám artikulační bázi severní nizozemštiny, jižní nizozemštiny a češtiny u vokalismu a konsonantismu a dále artikulační práci jednotlivých složek artikulační báze. Na základě porovnání artikulačních bází zmiňovaných jazyků ukazuji, která jazyková varieta je českému mluvčímu bližší a proč a hodnotím, zda je opravdu její osvojení si pro komunikaci výhodné či nikoliv. Formuluji také, jaké artikulační činnosti je třeba při nácviku výslovnosti u českých mluvčích nizozemštiny třeba věnovat pozornost.

V sedmé a osmé kapitole se zaměřuji na srovnání inventáře vokálů a konsonantů v nizozemštině, tedy cílovém jazyce, a češtině, jež je mateřským jazykem studentů. Cílem je ukázat hlavní rozdíly obou jazyků. V tom navazuji na svoji diplomní práci *Fonetische problemen van de Tsjechische studenten van het Nederlands* ´Fonetické problémy českých studentů nizozemštiny´ (2005). Pohled však rozšiřuji jak v teoretické rovině, tak s využitím pedagogické zkušenosti, kterou jsem výukou výslovnosti u českých studentů oborů *Nizozemský jazyk a literatura* a *Nizozemský jazyk, literatura a kultura ve středoevropském kontextu* na Masarykově univerzitě v Brně získala.

Devátá kapitola je věnována vybraným zákonitostem spojování hlásek v češtině a v nizozemštině. Zaměřuji se na typy asimilace znělosti a asimilace místa v obou zkoumaných jazycích. Vybírám ty zákonitosti spojování hlásek, které jsou nejdůležitější při osvojování výslovnosti a z hlediska srovnání s češtinou rozdílné a problematické.

V desáté kapitole analyzuji realizaci vokálů a diftongů českými mluvčími nizozemštiny. Vybírám pouze několik skupin vokálů a diftongů, těch, které jsem na základě sedmé kapitoly určila jako problematické a zkoumám, zda a do jaké míry jsou čeští mluvčí nizozemštiny tyto hlásky schopni během studia nizozemštiny zvládnout.

Poslední, jedenáctou částí této knihy je závěr, v němž shrnuji poznatky z předchozích kapitol a formuluji cíle pro další výzkum. Shrnuji také problematiku výběru standardu a důležitost cíleného nácviku výslovnosti.

1.3 Nizozemština jako vysokoškolský obor studia

Nizozemštinu jako obor je možné v současné době studovat na třech českých univerzitách – na Ústavu germánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, na Katedře nederlandistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a na Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Na Slovensku je možné nederlandistiku studovat na Komenského univerzitě v Bratislavě. Nizozemština má v České republice již stoletou tradici, avšak jako „malý" obor se do většího akademického povědomí dostává až v posledních desetiletích.

Zamysleme se v následující podkapitole, jaká je motivace a jaké jsou cíle českých studentů nizozemštiny a jejich postoj k výuce výslovnosti.

1.4 Cíle a motivace vysokoškolských studentů nizozemštiny

Studentům druhých a čtvrtých ročníků na výše uvedených univerzitách byl předložen dotazník[1], ve kterém se zajímám o jejich motivaci ke studiu a cíl, jakého s nizozemštinou po studiu chtějí dosáhnout a zda chtějí nizozemštinu studovat na úrovni bakalářské, magisterské či doktorské. Kladu také dotaz, v jakém oboru by rádi po studiu pracovali, a dávám také výběr několika z povolání s dotazem, která je oslovují nejvíce. Táži se také, jak je podle nich obor nizozemština uplatnitelný.

S ohledem na výslovnost se ptám, jakou varietu nizozemštiny preferují, jaké úrovně by rádi dosáhli a co považují z hlediska výslovnosti u nizozemštiny za důležité.

Na dotazník odpovědělo 35 respondentů[2] a vyplývá z něj následující:

1. Velká většina respondentů by ráda užívala nizozemštinu v zaměstnání, často v denním kontaktu s rodilými mluvčími. Respondenti udávají, že je oslovuje možnost práce v nadnárodní společnosti (62,86 %), 51,43 % respondentů v budoucím zaměstnání preferuje ústní komunikaci před písemnou. 51,43 % respondentů by se rádo uplatnilo jako překladatel komerčních textů, 37,14 % jako tlumočníci a 31,43 % jako literární překladatelé. Vyhledávaným zaměstnáním je také práce v cestovním ruchu, práce učitele či v akademickém prostředí přitahuje pouze 11,43 % respondentů. Nizozemštinu jako obor studenti považují vesměs jako spíše dobře uplatnitelný (54,29 %).

---

[1] Dotazník je součástí knihy jako příloha 1.

[2] Vzhledem k celkovým počtům studentů na českých nederlandistikách a systému brněnské a pražské nederlandistiky, kdy se obor otevírá ob rok, je tento počet studentů průkazný.

2. 57,14 % respondentů by rádo vystudovalo nizozemštinu na magisterské úrovni, 22,86 % na doktorské a 20 % na bakalářské.
3. Z hlediska důležitosti respondenti považují za nejdůležitější osvojit si bohatou slovní zásobu, gramatiku jazyka a poté následuje výslovnost před dovedností psaní.
4. Osvojení si kultivované výslovnosti pro budoucí povolání studenti považují na škále *velmi důležité – důležité – spíše nedůležité, nedůležité* za důležité (48,57 %) až velmi důležité (42,86 %) a rádi by docílili výslovnosti, která je rodilému mluvčímu výborně srozumitelná (65,71 %), než aby se pokoušeli dosáhnout úrovně rodilého mluvčího.
5. Za nejdůležitější studenti považují to, aby se kromě segmentální stránky jazyka naučili správný přízvuk a intonaci (97,14 %) a relativně důležité je pro studenty i srovnání s mateřštinou (17,14 %).
6. Varieta nizozemštiny, kterou studenti preferují mezi možnostmi severní, jižní a surinamskou nizozemštinou, je severní nizozemština (60 %), tedy varieta, jež je užívaná v Nizozemsku; 40 % by upřednostnilo jižní nizozemštinu[3], surinamskou dle předpokladu 0 %.

Z výzkumu preferencí budoucích absolventů oboru nizozemština vyplývá, že přimární pro jejich budoucí uplatnění je především ústní komunikace v nizozemštině, a to komunikace na mezinárodní úrovni a komunikace s rodilými mluvčími.

Také jejich odpovědi tedy potvrzují argument, že zvukové stránce jazyka je během studia nizozemštiny třeba věnovat velkou pozornost.

Jak již bylo řečeno dříve, studenti většinou nastupují do prvního ročníku s nulovou znalostí cílového jazyka a jazyk si osvojují během pěti let studia na univerzitě, kdy kromě filologických disciplín, reálií a historie musí zvládnout jazyk sám na úrovni C1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Z hlediska předpokladů, jaké cíle a zájmy studenti nizozemštiny mohou mít, dotazník splnil očekávání a ověřil, že je opravdu nutné vzhledem k nárůstu a preferenci ústní komunikace pozornost zásadně zaměřit na systematickou výuku výslovnosti. Je ovšem nutné, aby se výuka opírala o teoretická východiska, a proto považuji za žádoucí, aby probíhala na základě srovnání s mateřským jazykem.

[3] Zde vzhledem k přítomnosti belgické lektorky předpokládám velké procento preferencí jižní nizozemštiny z FF MU, na ostatních pracovištích jsou přítomni vesměs lektoři z vlastního Nizozemska.

2 PERSPEKTIVY A PODPORA NEDERLANDISTIKY

2.1 Perspektivy studia nizozemštiny

Jak vyplývá z dotazníku předloženého studentům (viz 1.4) a z postavení oboru nizozemština v rámci českého vysokého školství, je nizozemština perspektivním oborem studia. Studenti mají během studia možnost účastnit se letních škol nizozemštiny, kde si zlepší znalost praktického jazyka a seznámí se se studenty z ostatních evropských nederlandistik. Tyto letní školy se konají v Gentu, tedy v nizozemské jazykové oblasti, ale každoročně také na jedné ze středoevropských univerzit, kde ovšem vyučují nizozemští a vlámští lektoři. Studenti mají také možnost účastnit se pravidelně odborných kurzů typu překladatelských dílen či tlumočnických kurzů v rámci českých a slovenských nederlandistik, které takové kurzy pravidelně organizují pro všechna pracoviště a studenti tedy během studia získají vhled do řemesla literárního překladu či tlumočení.

Pro doktorské studenty a odborné pracovníky, kteří se chtějí habilitovat, se pořádají speciální kongresy, tzv. DoHa-colloquia – kongresy pro doktorandy a „habilitandy“, která jsou setkáním středoevropských výzkumníků. Setkání bývají i v menším měřítku v podobě konferencí např. pro české a slovenské doktorandy, kde si mohou pod vedením odborníků doktorandi vyměnit zkušenosti a konzultovat svoji disertační práci.

V neposlední řadě je tu možnost vycestovat s programem Erasmus+, či jiným z mnoha evropských mobilitních programů do Nizozemska a Belgie, a mají také možnost vycestovat s tímto programem na praktickou stáž.

Nederlandistika tedy studentům skýtá kromě dobré jazykové přípravy a vhledu do základů filologie, i nadstavbu v podobě praktických předmětů a dobrých možností vycestovat do nizozemsky mluvících zemí.

Vznikají také obory typu *Nizozemský jazyk, literatura a kultura ve středoevropském kontextu,* který nabízí olomoucká a brněnská nederlandistika ve spolupráci se zahraničními partnery. V současné době je v plánu tento bakalářský obor rozšířit i o magisterský se zapojením partnera z Nizozemska či Belgie.

Obor je také dobře uplatnitelný, ať už na poli literárního či komerčního překladu či v nadnárodních společnostech, které sídlí především v Praze a v Brně, kde absolventi najdou uplatnění.